

مدیریت ورزشی _ مهر و آبان ۱۳۹۵
دوره ۸، شماره ۴، ص: ۵۴۱-۵۵۴
تاریخ دریافت: ۹۳ / ۱۲ / ۱۱
تاریخ پذیرش: ۹۴ / ۰۵ / ۱۰

التزام عملی مربیان ورزشی به مسئولیت‌های حقوقی از دیدگاه ورزشکاران

شاهین مصطفی پور انزلی*^۱ - سیدمحمد کاشف^۲

۱. کارشناس ارشد، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران ۲. دانشیار، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران

چکیده

هدف از پژوهش حاضر ارزیابی میزان التزام عملی مربیان ورزشی به مسئولیت‌های حقوقی از دیدگاه ورزشکاران شهرستان ارومیه است. روش پژوهش از نوع تحقیقات توصیفی-پیمایشی بود که به صورت میدانی انجام گرفت. بدین منظور ۳۸۴ نفر از ورزشکاران شهرستان ارومیه با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شدند. ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه محقق‌ساخته بود که به روش آزمون-آزمون مجدد، پایایی آن بررسی و ضریب ۹۳ درصد حاصل شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، با توجه به طبیعی بودن توزیع داده‌ها از آمار پارامتریک تی استیودنت و آنووا استفاده شد. بررسی یافته‌های تحقیق نشان داد ۷۳/۲۸ درصد مربیان ورزشی به مسئولیت‌های حقوقی خود از دیدگاه ورزشکاران آگاهی داشتند. بین دیدگاه زنان و مردان، مدرک تحصیلی و تجربه و مهارت، در خصوص میزان التزام عملی مربیان ورزشی به مسئولیت‌های حقوقی تفاوت معناداری وجود داشت ($P \leq 0/05$). با توجه به اعلام آشنایی آزمودنی‌ها با وظایف مربیان ورزشی به مسئولیت‌های حقوقی، توصیه می‌شود با تهیه بروشورهای حقوق ورزشی متناسب با ایمنی و سلامت فضاهای ورزشی برای مربیان ورزش، والدین و ورزشکاران جهت تکمیل تر شدن آگاهی‌های جامعه ورزش اقدام شود.

واژه‌های کلیدی

حقوق، مربیان ورزشی، مسئولیت، میزان التزام، ورزشکاران.

مقدمه

میادین ورزشی، مکان‌هایی هستند که به‌طور معمول با صدمات و حوادث آمیخته شده‌اند و با وجود پیش‌بینی‌ها و تدابیر اندیشیده‌شده از سوی مدیران این مکان‌ها، اتفاقات خواسته و ناخواسته بسیاری در تمرینات، مسابقات و کلاس‌های آموزشی به‌وقوع می‌پیوندد. به همین علت، تمامی افراد شاغل و فعال در ورزش و خانواده‌هایشان باید در گام اول ورود به عرصه ورزش بپذیرند که احتمال بروز خطر در این میادین و مکان‌ها وجود دارد و پس از آن با به عرصه فعالیت در ورزش بگذارند. همه مدیران، مربیان و دست‌اندرکاران مجموعه‌ها و رویدادهای ورزشی در برابر کنترل، پیشگیری و ممانعت از بروز حوادث و اتفاقات در ورزش مسئول بوده و موظف‌اند محیطی امن و عاری از هر گونه خطر و پیشامدی را ایجاد کنند که در آن همگان بتوانند به دور از صدمات به فعالیت‌های ورزشی بپردازند (۱۱). بروز حوادث در تأسیسات ورزشی نه تنها به لحاظ انسانی و اخلاقی دلخراش است، بلکه سبب ترس جوانان یا والدین آنها و ممانعت از مشارکت آنها در ورزش می‌شود. همچنین زمینه‌های مسئولیت حقوقی برای مدیران و مربیان ورزش را فراهم می‌سازد و حتی ممکن است به محکومیت آنها در محاکم قضایی منجر شود (۱۶). تأسیسات تربیت بدنی و ورزشی با ساختار، برنامه و طراحی ضعیف، ممکن است مشکلات فراوانی را برای مدیران ورزشی به‌وجود آورند. طراحی ضعیف تأسیسات ممکن است برنامه‌هایی مانند نگهداری و نظارت بر تأسیسات را با محدودیت مواجه کند و از آن مهم‌تر موجب افزایش مواجهه شرکت‌کنندگان با شرایط خطر شود. این عوامل ممکن است احتمال آسیب‌ها و دادخواهی‌ها را افزایش دهد (۱۵). از نگرانی‌های اولیه مدیر تأسیسات ورزشی، امنیت حاضران، مشتریان، تماشاچیان و شرکت‌کنندگان است. اگر مدیر تأسیسات نتواند امنیت تأسیسات را تأمین کند، صدمه حاضران، مشتریان، تماشاچیان و شرکت‌کنندگان ورزشی اجتناب‌ناپذیر خواهد شد. هرچند دستورالعمل‌های زیادی از قوانین برای مدیر تأسیسات وجود دارد، مدیر تأسیسات ورزشی با شمار زیادی از دادخواهی‌ها مواجه است (۱۲). مسئولیت به معنای چیزی است که انسان عهده‌دار و مسئول آن است و از نظر حقوقی، کلیه افرادی که اقدام به عقد قراردادی می‌کنند یا وظیفه‌ای را بر عهده می‌گیرند، در برابر حسن اجرای آن مسئول‌اند. با توجه به این تعریف، عده کثیری در ورزش می‌توانند در محدوده مسئولیت‌های قانونی و حقوقی قرار گیرند و در برابر حوادث و اتفاقاتی که رخ می‌دهد، در مقابل قانون پاسخگو باشند. هر کدام از افرادی که به‌نحوی با رویدادها و میادین ورزشی در ارتباط‌اند، باید براساس مقررات مربوط، دقت و تلاش کافی را برای انجام صحیح وظایف داشته باشند تا در بروز حوادث از سوی قانون مسئول شناخته نشوند و موجب پیگرد

قانونی قرار نگیرند (۱۱). براساس نتایج تحقیقات پیشین، سرپرستان، مسئولان و مربیان ورزشی مسئولیت‌های حقوقی فراوانی دارند، اما مهم‌ترین وظایف حقوقی آنها مراقبت از تمامیت جسمانی، روانی و حیثیتی شرکت‌کنندگان از لحظه تحویل آنها تا زمان مراجعت و تحویل آنان به خانواده‌هایشان است. مسئولان ورزش در این مسئولیت با مخاطرات بزرگی مواجه‌اند. از یک سو کثرت تعداد و از سوی دیگر سن ورزشکاران و فقدان تجربه کافی و غلبه بر احساسات، کار را تا آنجا حساس و دشوار می‌کند که کوچک‌ترین اشتباهی ممکن است به حادثه جبران‌ناپذیری منجر شود. بی‌تدبیری، ناشایستگی و فقدان آگاهی‌های لازم سرپرستان و مسئولان و مربیان ورزشی، بزرگ‌ترین سرمایه‌های ملت را در لحظه‌ای به فنا می‌دهد و جبران این ضایعه با هیچ واکنشی علیه مربیان و مسئولان مربوط متخلف میسر نخواهد بود (۵).

ظهور هر رویداد فاجعه‌باری در حوادث ورزشی اجتناب‌ناپذیر است، برخی از این حوادث به آسیب‌های جدی ورزشکاران یا تماشاچیان و برخی حتی به مرگ منجر می‌شود. این حوادث ممکن است به دلایلی اتفاق بیفتد و این دلایل می‌تواند براساس برخی کاستی‌های پایه‌ای باشد. از بسیاری از این حوادث فاجعه‌بار ورزشی ناشی از عدم مسئولیت‌پذیری است، امروزه ثابت شده که هر نوع کم‌کاری در مسئولیت چنین فجایعی را به‌بار می‌آورد (۱۴). صحنه‌های رقابت‌های ورزشی، تمرینات ورزشی و درگیری‌های ناشی از آن همواره آسیب‌هایی به‌همراه داشته است. از این‌رو، باید شرایط مناسب برای افراد جامعه فراهم شود که یکی از این شرایط وجود مربیان توانمند است (۱۳). فروغی‌پور (۱۳۸۳) در مطالعه‌ای در زمینه بررسی میزان آشنایی مربیان، معلمان و مدیران ورزشی شهر تهران با حقوق ورزشی، دریافت که درصد کمی (۱۷ درصد) از مربیان ورزش با مبحث حقوق ورزشی آشنایی دارند (۷). فروغی‌پور و همکاران (۱۳۸۷)، در تحقیقی مشابه به بررسی میزان آشنایی دانشجویان ورزشکار دانشگاه‌های آزاد اسلامی لرستان با مسئولیت‌های مدنی در ورزش پرداخت و دریافت درصد خیلی کمی (۷ درصد) از ورزشکاران با مبحث حقوق ورزشی آشنایی دارند (۸). همچنین عباس بنیان و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی در زمینه بررسی تفاوت آگاهی‌های حقوقی و مسئولیت مدنی مربیان ورزش زن و مرد در رویدادهای ورزشی، دریافتند ۸۱/۴۵ درصد مربیان ورزش با وظایف و مسئولیت‌های حقوقی در رویدادهای ورزشی آگاهی و آشنایی کامل داشتند (۴). بررسی سوابق تحقیقاتی نشان می‌دهد ۴۸ درصد ورزشکاران جوان، در طول یک فصل ورزشی دست‌کم با یک آسیب مواجه می‌شوند که عدم ارائه اطلاعات درباره آسیب‌ها، شرایط نامناسب بازی و تمرین، تمرینات اشتباه و آموزش ناکافی، تجهیزات و

وسایل نامناسب، تغذیه نامناسب و کاهش آمادگی جسمانی از مهم‌ترین علل آسیب‌ها هستند (۱۳). ورزشکاران باید از وظایف افراد مسئول در حیطه ورزش مانند مدیران و مربیان مطلع باشند تا بتوانند پیگیری لازم را برای احقاق حق خود انجام دهند. بررسی سوابق تحقیقاتی نشان می‌دهد ناآگاهی از مسئولیت‌های مدنی در حیطه ورزش برای ورزشکاران و مسئولان هر دو مشکلاتی را ایجاد کرده است که نشان از اهمیت آگاهی داشتن از این مسائل دارد (۸). با اینکه فعالیت‌های ورزشی و محیط‌های مربوط همواره برای بروز حوادث گوناگون شرایط آماده‌ای دارند، بیشتر مربیان و ورزشکاران به مسائل حقوقی این محیط‌ها آگاهی ندارند و چنین می‌پندارند که تخلفات آنها در نهایت به برخی تنبیهات انضباطی منجر می‌شود و به‌سادگی قابل حل‌وفصل خواهند بود، درحالی‌که با توسعه و گسترش فعالیت‌های ورزشی و افزایش دانش و آگاهی‌ها ورزشکاران و خانواده‌ها، ضرورت دانستن مقررات قانونی و مسائل حقوقی برای دست‌اندرکاران و مسئولان فعال در عرصه‌های ورزشی، بیش از پیش احساس می‌شود (۱۱). نتایج تحقیقات انجام‌گرفته داخلی و خارجی حاکی است عوامل متعددی موجب ایجاد حادثه و آسیب‌دیدگی ورزشکاران می‌شود، از این‌رو در صورت اشراف بر مسائل حقوقی، آگاهی ورزشکاران به مسئولیت و وظایف مربیان بیشتر می‌شود و مربیان احساس مسئولیت بیشتری خواهند کرد (۴). بررسی‌ها نشان داد که تحقیقات انجام‌گرفته روی مسائل حقوقی در ورزش اندک است و معدود مطالعات انجام‌گرفته نیز به بررسی آگاهی‌های حقوقی مربیان، معلمان و ورزشکاران یا وظایف حقوقی مربیان و معلمان ورزش معطوف شده‌اند. برای نمونه قره‌خانی در تحقیقی با عنوان «مسئولیت‌ها و وظایف حقوقی و قانونی مربیان و معلمان ورزش» ضمن معرفی و دسته‌بندی آنها، بر لزوم آشنایی و رعایت آنها توسط مربیان ورزش مدارس و برنامه‌ریزی جهت برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی ضمن خدمت مرتبط تأکید کرده است (۹). بنابراین با توجه به کمبود تحقیقات حوزه حقوق ورزش به‌ویژه در بخش میزان التزام عملی مربیان در کشور و فقدان تحقیق جامع در ورزش استان آذربایجان غربی و شهرستان ارومیه، هدف اصلی پژوهش بررسی میزان التزام عملی مربیان ورزشی به مسئولیت‌های حقوقی خود از دید ورزشکاران شهرستان ارومیه در میداین ورزشی تعیین شد تا از این طریق ضمن آگاهی از میزان التزام و نحوه عملکرد مربیان در بحث وظایف حقوقی به شناسایی ضعف‌ها در این حوزه پرداخته و راهکارهای عملیاتی برای رفع مشکلات و موانع موجود ارائه شود تا از این طریق مدیران و مسئولان ورزش استان دغدغه و درگیری کمتری درباره مسائل حقوقی داشته باشند.

روش‌شناسی

روش پژوهش حاضر توصیفی-پیمایشی، از نظر هدف کاربردی، و از نظر مسیر اجرا میدانی است. اطلاعات به‌وسیله پرسشنامه‌ای که در بین ورزشکاران پخش شد، جمع‌آوری شده. جامعه آماری تحقیق کلیه ورزشکاران زن و مرد شهرستان ارومیه بودند که در سال ۱۳۹۲ با داشتن بیمه ورزشی به‌عنوان ورزشکار به فعالیت می‌پرداختند و تعداد آنها ۲۸۱۸۷ نفر بود. نمونه آماری نیز با تعیین حجم نمونه از طریق جدول مورگان ۳۸۴ نفر به‌دست آمد که از طریق نمونه‌گیری به روش تصادفی ساده انتخاب شدند. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه محقق‌ساخته بود. این پرسشنامه وظایف حقوقی مربیان ورزشی شهرستان ارومیه را بررسی می‌کند. پرسشنامه مشتمل بر دو بخش بود؛ بخش اول شامل اطلاعات دموگرافیک، مانند جنسیت، تحصیلات، سن، تجربه و مهارت (فعالیت ورزشی)؛ بخش دوم شامل ۲۰ سؤال (همیشه، اغلب، گاهی، به‌ندرت و هرگز) برای تعیین میزان التزام عملی مربیان ورزشی شهرستان ارومیه از دیدگاه ورزشکاران. برای تعیین روایی محتوایی، به ده نفر از متخصصان و صاحب‌نظران و استادان دانشگاه‌های کشور ارائه شد و پس از کسب نظرها و پیشنهادهای اصلاحی آنان و لحاظ آنها در پرسشنامه، اطمینان لازم از روایی پرسشنامه کسب شد. همچنین به‌منظور تعیین پایایی پرسشنامه مذکور در مطالعه‌ای مقدماتی ۳۰ پرسشنامه در میان جامعه آماری توزیع شد که نتایج به روش آزمون - آزمون مجدد، $r = 93\%$ گزارش شد. این نتایج نشان‌دهنده روایی و پایایی مطلوب پرسشنامه برای جمع‌آوری اطلاعات مرتبط با تحقیق بود. پرسشنامه با هماهنگی هیأت‌های ورزشی در محل تمرین باشگاه‌های عمومی و خصوصی به ورزشکاران تسلیم و جمع‌آوری شد. پس از توزیع پرسشنامه بین شرکت‌کنندگان توضیحات لازم در خصوص نحوه تکمیل پرسشنامه داده شد. وقت کافی برای پاسخ به پرسش‌ها در نظر گرفته شد. همچنین هر نوع ابهامی توضیح داده شد. پس از تکمیل و جمع‌آوری پرسشنامه‌ها و جداسازی پرسشنامه‌های غیرقابل قبول ۳۸۴ پرسشنامه تجزیه و تحلیل شد.

نتایج و یافته‌های تحقیق

نتایج یافته‌های توصیفی به‌دست‌آمده در مورد شرکت‌کنندگان در تحقیق نشان می‌دهد ۲۴۶ نفر (۶۴/۱ درصد) از شرکت‌کنندگان مرد و ۱۳۸ نفر (۳۵/۹ درصد) زن بودند. با توجه به اطلاعات حاصل، مشخص شد که ۳۱/۰ درصد شرکت‌کنندگان دارای مدرک تحصیلی کاردانی، ۲۹/۷ درصد دارای مدرک تحصیلی

لیسانس، ۲۶/۳ درصد دارای مدرک تحصیلی دیپلم، ۱۲ درصد مدرک تحصیلی ارشد و حدود ۱ درصد دارای مدرک دکتری بودند. همچنین مدرک تحصیلی به عنوان متغیر مستقل روی میزان آگاهی حقوقی مربیان ورزشی بررسی شد. با توجه به اطلاعات حاصل، مشخص شد ۳۳/۳ درصد شرکت کنندگان در بازه سنی ۲۵ - ۲۰ سال، ۲۸/۱ درصد در بازه سنی ۳۰ - ۲۵ سال، ۲۳/۲ درصد در بازه سنی زیر ۲۰ سال، ۹/۹ درصد در بازه سنی ۳۵ - ۳۰ سال و ۵/۵ درصد در بازه زمانی ۴۰ سال به بالا قرار داشتند. این متغیر هم متغیری مستقل است که روی آگاهی‌های حقوقی ورزشکاران تأثیر دارد. اطلاعات حاصل نشان داد بیشتر ورزشکاران به شکل آماتور (۴۱/۹ درصد)، ۳۲/۸ درصد به شکل نیمه حرفه‌ای و ۲۵/۳ درصد ورزشکاران شرکت کننده به شکل حرفه‌ای به فعالیت ورزشی می‌پردازند، که تجربه و مهارت ورزشکاران نیز متغیری مستقل است که بر میزان آگاهی آنها بر التزام عملی مربیان ورزشی به مسئولیت‌های حقوقی، مطالعه شده است. با توجه به جدول ۱، از آنجا که پاسخ به پرسش‌های پرسشنامه در همه سؤالات گزینه همیشه و اغلب بود، در صورتی که پاسخ آزمودنی‌ها در پرسش‌های جدول، گزینه همیشه و اغلب باشد، نشان‌دهنده آگاهی ورزشکاران به وظایف و مسئولیت‌های حقوقی مربیان است.

جدول ۱. جدول مربوط به پاسخ شرکت کنندگان

میانگین جمع درصدهای اغلب و همیشه	همیشه درصد	اغلب درصد	گاهی درصد	به ندرت درصد	هرگز درصد	آیتم شماره سؤال
۲۹۳	۱۸۸/۳	۱۰۴/۷	۶۶/۵	۷۳/۲	۶۷/۴	احراز سلامتی
۵۸/۶	۳۷/۶۶	۲۰/۹۴	۱۳/۳	۱۴/۶۴	۱۳/۴۸	سؤالات ۵-۱
۴۱/۰۸	۲۸۳/۶	۱۲۷/۲	۴۶/۹	۳۲/۶	۹/۹	آموزش مناسب
۸۲/۱۶	۵۶/۷۲	۲۵/۴۴	۹/۳۸	۶/۵۲	۱/۹۸	سؤالات ۱۰-۶
۳۷۴/۴	۲۱۲	۱۶۲/۴	۶۴/۳	۴۱/۵	۲۰	بازدید و نظارت
۷۴/۸۸	۴۲/۴	۳۲/۴۸	۱۲/۸۶	۸/۳	۴	سؤالات ۱۱-۱۵
۳۸۷/۰۴	۲۲۰/۲	۱۶۷/۲	۵۲/۴	۳۶/۵	۳۳/۷	سازماندهی فعالیت‌ها
۷۷/۴۸	۴۴/۰۴	۳۳/۴۴	۱۰/۴۸	۷/۳	۴/۷۴	سؤالات ۲۰-۱۶

نتایج استنباطی جدول ۲. بررسی تفاوت بین دیدگاه ورزشکاران در مورد شاخص احراز سلامتی

سطح معناداری	آزمون F	مربع میانگین	درجه آزادی	مجموع مربعات	احراز سلامتی بین دو گروه
۰/۰۰۵	۶/۶۸۱	۱/۲۳۲	۱۷	۲۰/۹۳۶	داخل (جنسیت)
		۰/۱۸۴	۳۶۶	۶۷/۴۷۰	جمع
۰/۰۰۵	۲/۸۸۵	۲/۷۷۶	۱۷	۴۷/۱۸۶	بین دو گروه
		۰/۹۶۲	۳۶۶	۳۵۲/۱۶۵	داخل (تحصیلات)
			۳۸۳	۳۹۹/۳۵	جمع
۰/۰۰۵	۴/۹۳۳	۲/۷۱۲	۱۷	۴۶/۱۰۶	بین دو گروه
		۰/۵۵۰	۳۶۶	۲۰۱/۲۲۸	داخل (فعالیت)
			۳۸۳	۲۴۷۰/۳۳	جمع

نتایج استنباطی جدول ۳. بررسی تفاوت بین دیدگاه ورزشکاران در مورد شاخص آموزش مناسب

سطح معناداری	آزمون F	مربع میانگین	درجه آزادی	مجموع مربعات	آموزش مناسب
۰/۰۰۵	۳/۵۵۸	۰/۷۴۷	۱۵	۱۱/۱۹۸	بین دو گروه
		۰/۲۱۰	۳۶۸	۷۷/۲۰۸	داخل (جنسیت)
			۳۸۳	۸۸/۴۰۶	جمع
۰/۰۰۵	۴/۲۸۴	۳/۹۵۸	۱۵	۵۹/۳۷۰	بین دو گروه
		۰/۹۲۴	۳۶۸	۳۳۹/۹۸۱	داخل (تحصیلات)
			۳۸۳	۳۳۹/۳۵۲	جمع
۰/۰۰۵	۶/۷۹۹	۳/۵۷۸	۱۵	۵۳/۶۷۲	بین دو گروه
		۰/۵۲۶	۳۶۸	۱۹۳/۶۶۲	داخل (فعالیت)
			۳۸۳	۲۴۷/۳۳۳	جمع

نتایج استنباطی جدول ۴. بررسی تفاوت بین دیدگاه ورزشکاران در مورد شاخص بازدید و نظارت

سطح معناداری	آزمون F	مربع میانگین	درجه آزادی	مجموع مربعات	بازدید و نظارت
۰/۰۰۵	۵/۳۴۹	۱/۰۴۵	۱۶	۱۶/۷۱۸	بین دو گروه
		۰/۱۹۵	۳۶۷	۷۱/۶۷۹	داخل (جنسیت)
			۳۸۳	۸۸/۴۰۶	جمع
۰/۰۰۵	۵/۳۳۰	۴/۷۰۶	۱۶	۷۵/۲۹۵	بین دو گروه
		۰/۸۸۳	۳۶۷	۳۲۴/۰۵۷	داخل (تحصیلات)
			۳۸۳	۳۹۹/۳۵۲	جمع
۰/۰۰۵	۸/۳۶۶	۴/۱۳۴	۱۶	۶۶/۱۰۲	بین دو گروه
		۰/۴۹۴	۳۶۷	۱۸۱/۲۳۱	داخل (فعالیت)
			۳۸۳	۲۴۷/۳۳۳	جمع

نتایج استنباطی جدول ۵. بررسی تفاوت بین دیدگاه ورزشکاران در مورد شاخص سازماندهی فعالیت

سطح معناداری	آزمون F	مربع میانگین	درجه آزادی	مجموع مربعات	سازماندهی فعالیت
۰/۰۰۵	۶۸۰	۳/۲۱۷	۱۶	۱۰/۸۷۴	بین دو گروه
		۰/۲۱۱	۳۶۷	۷۷/۵۳۲	داخل (جنسیت)
			۳۸۳	۸۸/۴۰۶	جمع
۰/۰۰۵	۴/۳۱۷	۳/۹۵۳	۱۶	۶۳/۲۵۳	بین دو گروه
		۰/۹۱۶	۳۶۷	۳۶۶/۰۹۹	داخل (تحصیلات)
			۳۸۳	۳۹۹/۳۵۲	جمع
۰/۰۰۵	۶/۳۸۲	۳/۳۶۵	۱۶	۵۳/۸۳۵	بین دو گروه
		۰/۵۲۷	۳۶۷	۱۹۳/۴۹۹	داخل (فعالیت)
			۳۸۳	۲۴۷/۳۳۳	جمع

در بخش آمار استنباطی به منظور بررسی تفاوت بین دیدگاه زنان و مردان ورزشکار، نسبت به میزان آگاهی از التزام عملی مربیان به مسئولیت‌های حقوقی و قانونی خود از روش T استیودنت استفاده شد که نتایج تحقیق حاکی است ورزشکاران مرد و زن در آیت‌های احراز سلامتی، آموزش مناسب، بازدید و نظارت و سازماندهی فعالیت‌ها، آگاهی بیشتری نسبت به هم در خصوص مسئولیت‌های حقوقی مربیان خود دارند. همچنین، میزان التزام عملی مربیان به مسئولیت‌های حقوقی از دیدگاه ورزشکاران با توجه به مدرک تحصیلی و تجربه و مهارت (فعالیت ورزشی) بررسی شد. برای تعیین تفاوت بین مدرک

تحصیلی و میزان تجربه و مهارت با میزان آگاهی‌های حقوقی از روش آماری آنوا^۱ استفاده شد که نتایج نشان داد بین مدرک تحصیلی و میزان تجربه و مهارت با میزان آگاهی از مسئولیت‌های حقوقی تفاوت وجود دارد، به این معنا که ورزشکاران با مقاطع تحصیلی مختلف و تجربه و مهارت در بخش‌های آماتور، نیمه حرفه‌ای و حرفه‌ای، اطلاعات بیشتری نسبت به یکدیگر به مقیاس‌های چهارگانه مسئولیت‌های حقوقی دارا بودند. در جداول ۲ تا ۵ در آیت‌های احراز سلامتی، آموزش مناسب، بازدید و نظارت و سازماندهی فعالیت‌ها و نتایج استنباطی به تفصیل با توجه به آزمون‌های مذکور و تجزیه و تحلیل آماری نشان داده شده است. نتایج کلی تحقیق در مورد التزام عملی مربیان ورزشی به مسئولیت‌های حقوقی از دیدگاه ورزشکاران نشان داد که ۷۳/۲۸ درصد مربیان ورزشی به مسئولیت‌های حقوقی خود آگاهی دارند. نتایج استنباطی به دست آمده در مورد آیت‌های احراز سلامتی حاکی از آن بود ۵۸/۶ درصد آزمودنی‌ها با این وظیفه اعلام آشنایی کرده‌اند. یکی دیگر از مقوله‌های مورد سؤال میزان آشنایی آزمودنی‌ها با وظیفه مربیان در حیطه آموزش مناسب ورزشکار بود. اطلاعات استنباطی به دست آمده از تحقیق نشان داد بیشتر آزمودنی‌ها ۸۲/۱۶ درصد با این وظیفه اعلام آشنایی کرده‌اند. یافته‌های استنباطی در مورد آیت‌های بازدید و نظارت نشان داد ۷۴/۸۸ درصد آزمودنی‌ها با وظیفه دست‌اندرکاران ورزش به خصوص مربیان نسبت به بازدید مستمر و حفظ و نگهداری از تجهیزات و نظارت بر ورزشکار اعلام آشنایی کرده‌اند. همچنان نتایج تحقیق نشان داد، ۷۷/۴۸ درصد آزمودنی‌ها با وظیفه مربیان ورزش خود نسبت به آیت‌های سازماندهی فعالیت‌ها اعلام آشنایی کرده‌اند.

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به اهمیت فراوان آگاهی مربیان و مدیران ورزشی و ورزشکاران به مسائل حقوقی در ورزش در سراسر جهان، همچنین با توجه به فراوانی آسیب‌های ورزشی و اهمیت ورزش و سلامت ورزشکاران، هدف از پژوهش حاضر، بررسی میزان التزام عملی مربیان ورزشی به مسئولیت‌های حقوقی از دیدگاه ورزشکاران است. با توجه به اینکه محقق در بررسی‌های خود، تحقیقات مشابه محدودی در ادبیات پیشینه مشاهده کرد، از این رو تحقیقاتی که تا حدودی با موضوع این تحقیق ارتباط دارد، مورد بحث و بررسی قرار گرفت. نتایج به دست آمده از آیت‌های احراز سلامتی، با نتایج تحقیق عباس بنیان و همکاران

(۱۳۹۳) که اعلام کرده بودند ۸۱/۴۵ درصد مربیان ورزشی به وظایف و مسئولیت‌های حقوقی در رویدادهای ورزشی آگاهی دارند و سونیا آلین (۲۰۰۳) که اظهار کرد میزان آگاهی و تسلط بر حقوق ورزشی در جامعه ورزشکاران موجب مشارکت فعال‌تر جوانان در فعالیت‌های ورزشی می‌شود، همخوانی دارد و با نتیجه تحقیقات فروغی‌پور و همکاران (۱۳۸۷) و مجتبی آدرم (۱۳۸۹) مغایر است. فروغی‌پور و همکاران (۱۳۸۷) اظهار کرده بودند که فقط ۷ درصد دانشجویان ورزشکار با مقوله حقوق ورزشی آشنایی دارند. مجتبی آدرم در پژوهشی مشابه اعلام کرده بود مربیان شهر اهواز نسبت به جنبه‌های قانونی و حقوقی ورزش آگاهی اندکی دارند (۸،۴،۱). مغایرت نتایج این تحقیق با نتایج تحقیقات نامبرده شاید به این دلیل باشد که در تحقیق فروغی‌پور و همکاران تنها نگرش دانشجویان ورزشکار یک مرکز علمی خاص به مبحث حقوق ورزشی ملاک آگاهی دانسته شده بود و در پژوهش آدرم فقط به بررسی و مقایسه میزان آگاهی مربیان تنها چهار رشته منتخب ورزشی در شهر اهواز با جنبه‌های حقوقی و قانونی در ورزش پرداخته شده بود. در این خصوص تفاوت معناداری بین دیدگاه زنان و مردان و تحصیلات و میزان تجربه و مهارت ورزشکاران وجود داشت؛ بدین معنا که بین دیدگاه زنان و مردان تفاوت معنادار به نفع زنان ($P < 0/05$) و مدرک تحصیلی به نفع ورزشکارانی که دارای مدرک تحصیلی پایین و میزان تجربه و مهارت به نفع ورزشکارانی که در حد آماتور به فعالیت ورزشی می‌پرداختند، بود. نتایج به‌دست‌آمده با نتایج تحقیقات فروغی‌پور (۱۳۸۳)، لامسترل (۲۰۰۷) و راسل (۲۰۰۱) همسوست (۶). فروغی‌پور و همکاران (۱۳۸۷) در زمینه میزان آگاهی دانشجویان ورزشکار با وظیفه دست‌اندرکاران ورزش مانند مربی برای مراقبت از ورزشکاران پژوهشی انجام دادند که اطلاعات تحقیق حاکی از آن بود که فقط ۱۸ درصد دانشجویان ورزشکار با این وظیفه اعلام آشنایی کرده‌اند که با نتایج این پژوهش مغایرت دارد (۷). تفاوت معنادار بین دیدگاه زنان و مردان ممکن است به دلیل دقت و توجه بیشتر زنان ورزشکار به این وظیفه باشد. به نظر می‌رسد ورزشکاران با تحصیلات پایین و آماتور به علت نداشتن اطلاعات کافی و تجربه و مهارت کم نسبت به دیگر ورزشکاران در بخش تحصیلات و میزان فعالیت، بیشتر خود را وابسته به مربی می‌دانند.

در آیتم آموزش مناسب، نتایج به‌دست‌آمده در مورد جنسیت ورزشکاران حاکی از آن است که بین گروه مردان و زنان در میزان آگاهی و آشنایی با حیطه آموزش مناسب تفاوت معناداری ($P < 0/05$) وجود دارد و ورزشکاران زن آگاهی بیشتری نسبت به مردان ورزشکار داشتند. تفاوت معنادار در خصوص مدرک تحصیلی و تجربه و مهارت با این حیطه نیز به‌دست آمد، بدین معنا که مدرک تحصیلی به نفع

ورزشکارانی که دارای مدرک تحصیلی کاردانی به بالا و میزان تجربه و مهارت به نفع ورزشکارانی که در حالت نیمه حرفه‌ای به فعالیت ورزشی می‌پرداختند، بود. نتایج به‌دست‌آمده با نتایج تحقیقات مس (۲۰۰۴)، فروغی‌پور (۱۳۸۳) و فروغی‌پور و همکاران (۱۳۸۷) همسو بود و با نتایج تحقیقات عباس بنیان (۱۳۹۲) و عباس بنیان و همکاران (۱۳۹۳) در بخش دیدگاه جنسیت و مدرک تحصیلی مغایرت داشت (۸،۷،۴،۳). احتمالاً این مغایرت‌ها به این دلیل است که تحقیقات انجام‌گرفته، این حیطة را فقط از دیدگاه معلمان و مدیران و مربیان ورزش ارزیابی کرده و از دیدگاه ورزشکاران در تحقیقات خود استفاده نکرده‌اند. آشنایی آزمودنی‌ها با این وظیفه جای امیدواری است و نشان از فهم و درک آنان از این حق خود دارد.

نتایج به‌دست‌آمده از آیتم بازدید و نظارت نشان داد، در بین دیدگاه زنان و مردان ورزشکار و مدرک تحصیلی و تجربه و مهارت با این حیطة تفاوت معناداری وجود دارد. بدین معنا که در قسمت جنسیت تفاوت معنادار به نفع زنان ($P < 0/05$) و مدرک تحصیلی به نفع ورزشکارانی که دارای مدرک تحصیلی لیسانس به بالا و میزان تجربه و مهارت به نفع ورزشکارانی که در بخش نیمه حرفه‌ای و حرفه‌ای به فعالیت ورزشی می‌پرداختند، مشاهده شد. این نتیجه با نتایج تحقیقات گولد و همکاران (۲۰۰۵)، بامیستر (۲۰۰۶)، فروغی‌پور و همکاران (۱۳۸۳)، ورهاگن و همکاران (۲۰۱۰) و عباس بنیان و همکاران (۱۳۹۳) مطابقت دارد و با نتایج تحقیق فروغی‌پور و همکاران (۱۳۸۷) که اعلام کرده بودند، ۶۲ درصد آزمودنی‌ها با وظیفه مربیان نسبت به بازدید مستمر و حفظ نگهداری از تجهیزات ورزشی و نظارت بر ورزشکار اعلام عدم آشنایی کرده‌اند، مغایرت دارد (۱۳،۸،۷،۴). احتمالاً دلیل این مغایرت این است که تحقیق انجام‌گرفته، این حیطة را فقط از دیدگاه دانشجویان ورزشکار در یک مرکز علمی خاص ارزیابی کرده و از دیدگاه ورزشکاران غیردانشجو غافل مانده است.

در بخش آیتم سازماندهی فعالیت‌ها، نتایج در مورد جنسیت ورزشکاران حاکی از آن بود که بین گروه ورزشکاران مرد و زن در میزان آگاهی در حیطة سازماندهی فعالیت‌ها تفاوت معناداری وجود دارد ($P < 0/05$) و مربیان مرد دارای امتیازهای بالاتری بودند. نتایج تحقیقات عباس بنیان (۱۳۹۲) و عباس بنیان و همکاران (۱۳۹۳) با نتایج این پژوهش در این زمینه مغایرت دارد. همچنین بین گروه ورزشکاران با مدرک تحصیلی و تجربه و مهارت با حیطة مورد بررسی تفاوت معناداری مشاهده شد ($P < 0/05$). مدرک تحصیلی به نفع ورزشکارانی که دارای مدرک تحصیلی پایین (دیپلم) و میزان تجربه

و مهارت به نفع ورزشکارانی که فعالیت ورزشی آماتور و نیمه حرفه‌ای داشتند، بود، که با نتایج تحقیقات عباس بنیان (۱۳۹۲) و عباس بنیان و همکاران (۱۳۹۳) مغایرت دارد (۳،۱). به نظر می‌رسد تفاوت معنادار بین دیدگاه ورزشکاران مرد نسبت به زن در خصوص حیطه مذکور، به دلیل میزان فعالیت بیشتر مردان نسبت به زنان در طول دوران ورزشی‌شان بوده باشد و ورزشکاران با سطح تحصیلات پایین و میزان فعالیت در سطح آماتور و نیمه حرفه‌ای به علت نبود اطلاعات کافی و تجربه و مهارت کم نسبت به دیگر ورزشکاران در بخش تحصیلات و میزان فعالیت بیشتر خود را وابسته به مربی می‌دانند.

مباحث حقوقی در ورزش از جمله عرصه‌هایی هستند که تاکنون در کشور کمتر بدانها پرداخته شده است و نیاز به وجود یک منبع خوب، به روز و جامع که تمام حیطه‌های حقوقی مربوط به ورزش را (ولو به صورت گذرا) تحت پوشش قرار دهد، به شدت احساس می‌شود. علم حقوق با همه جنبه‌های زندگی ما سروکار دارد که ورزش هم از آن مستثنا نیست. امروز با رشد و توسعه ورزش حرفه‌ای، بسیاری از مردم زندگیشان را از این طریق می‌گذرانند و با آگاهی از حقوق فردی، می‌توانند منافع خود را در دعاوی حقوقی به طور فزاینده‌ای حفظ کنند. امروزه زنان و مردان ورزشکار به حقوق توجه زیادی دارند و انتظارات آنها از حقوق نسبت به بیست سال قبل متفاوت است. قانون بر همه جنبه‌های ورزش، سازمان‌های ورزشی، ورزشکاران، دست‌اندرکاران ورزش و تماشاچیان تأثیرگذار بوده است (۶). با توجه به اینکه ۲۶/۷۲ درصد ورزشکاران از میزان التزام عملی مربیان به مسئولیت‌های حقوقی آگاهی نداشتند، پیشنهاد می‌شود که در ضمن کلاس‌ها، آموزش، دوره‌ها یا ساعاتی را برای آموزش حقوق ورزشی و مسائل مربوط به آن، به ورزشکاران اختصاص دهند تا ورزشکاران متوجه شوند که چه حق و حقوقی می‌توانند در حیطه ورزش داشته باشند. براساس یافته‌های پژوهش حاضر با توجه به اینکه آزمون‌ها با وظایف مربیان مبنی بر مقیاس‌های چهارگانه مسئولیت‌های حقوقی اعلام آشنایی کرده بودند، این امر جای امیدواری است و نوید آن را می‌دهد که ورزشکاران آمادگی هرچه بیشتر مفاهیم حقوق ورزشی را دارا هستند، از این رو توصیه می‌شود با تهیه بروشورهای حقوق ورزشی متناسب با ایمنی و سلامت فضاهای ورزشی برای مربیان ورزش، والدین و ورزشکاران جهت تکمیل‌تر شدن آگاهی‌های جامعه ورزش اقدام شود. همچنین نتایج پژوهش را می‌توان پایه‌ای برای راهبردهای آموزش مسائل حقوق ورزشی برای ورزشکاران دانست که عواقب بالقوه ناآگاهی ورزشکاران ورزشی از مسائل حقوقی در ورزش را کاهش می‌دهد.

منابع و مآخذ

۱. آدرم، مجتبی (۱۳۸۹). «بررسی و مقایسه میزان آگاهی مربیان چهار رشته منتخب ورزشی شهر اهواز با جنبه‌های حقوقی و قانونی ورزش»، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه شهید چمران اهواز. چکیده.
۲. آقای‌نیا، حسین (۱۳۹۲). حقوق ورزشی، چ سیزدهم، تهران: میزان، ص ۴۶.
۳. بنیان، عباس (۱۳۹۲). «میزان آگاهی‌های حقوقی و مسئولیت‌های مدنی معلمان در ساعت درس تربیت بدنی در مدارس»، نشر آموزش تربیت بدنی، ش ۱، ص ۱۰ - ۱.
۴. بنیان، عباس؛ کاشف، مجید. (۱۳۹۳). «تفاوت آگاهی‌های حقوقی و مسئولیت‌های مدنی مربیان ورزش زن و مرد در رویدادهای ورزشی»، پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی، ش ۴ (پیاپی ۸)، ص ۹۰ - ۷۹.
۵. جهان‌دیده، محمدعلی (۱۳۸۹). «وظایف حقوقی سرپرستان و مربیان در اردوهای ورزشی»، نشر آموزش تربیت بدنی، ش ۳، ص ۵۳ - ۵۲.
۶. شعبانی مقدم، کیوان؛ طاهری، حمیدرضا؛ یوسفی، بهرام (۱۳۹۱). حقوق ورزشی، چ سوم، تهران: انتشارات اندیشه‌های حقوقی، ص ۹ - ۸.
۷. فروغی‌پور، حمید (۱۳۸۳). بررسی میزان آشنایی مربیان، معلمان و مدیران ورزشی شهر تهران با حقوق ورزشی و ارائه راهکارهای آموزشی، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، پژوهشکده تربیت بدنی ایران. چکیده.
۸. فروغی‌پور، حمید؛ صابونچی، رضا؛ نیکروان، محمد (۱۳۸۷). بررسی میزان آشنایی دانشجویان ورزشکار دانشگاه‌های آزاد اسلامی لرستان با مسئولیت‌های مدنی در ورزش، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بروجرد. چکیده.
۹. قره‌خانی، حسن (زیر چاپ). «وظایف و مسئولیت‌های حقوقی و قانونی معلمان و مربیان ورزش»، نشر رشد آموزش تربیت بدنی.
۱۰. کاشف، میرمحمد؛ حسین‌پور، اسکندر (۱۳۹۱). «مدیریت ایمنی و بهداشت اماکن و رشته‌های ورزشی»، چ اول، تهران: حتمی، ص ۲۰۲.
۱۱. کاشف، میرمحمد؛ شیدایی، مهدی (۱۳۸۹). حقوق و اخلاق ورزشی، چ اول، تهران: بامداد کتاب، صص ۶۸ - ۶۹.

۱۲. کوزه‌چیان، هاشم؛ گودرزی، محمود؛ خوانین، علی؛ فرزانه، فرزانه (۱۳۹۰). «تحلیل ایمنی و تبیین الگوی مربوطه در سالن‌های ورزشی دانشکده‌های تربیت بدنی». نشریه مدیریت ورزشی، ش ۱۱، ص ۱۳۸ - ۱۱۹.

۱۳. یوسفی، سعید؛ زکی، پرستو؛ شریفیان، اسماعیل (۱۳۹۲). «ارزیابی دانش مربیان ورزش درباره ی کمک‌های اولیه به ورزشکاران آسیب‌دیده در میداين ورزشی». پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی، ش ۲ (پیاپی ۵)، ص ۱۶۲ - ۱۵۱.

14. Abdolvahabi Z., JafariSiavashani, F. Naghavi, M and Taj, A.A (2012). The determination of sport coaches and managers' knowledge with sport laws, *European Journal of Experimental Biology*, 2 (5):1738-1744.
15. Frank, J. Cavico, Bahaudin G. Mujtaba, and Rosenberg, R (2015). An Emerging Legal, Ethical, and Practical Quandary. *Journal of Management and Administrative Sciences Review*, 4(1): 1-22.
16. <http://www.parksandrecreation.org/2015/May/Lower-Liability-Standard-for-Coaches-During-Competition/> (2015/06/22).

